
L'ordre públic municipal a Figueres

Per JOSEP Ma. BERNILS i MACH

EL DRET DE L'AUTORITAT MUNICIPAL

El dret de l'autoritat municipal en l'ordre públic a la vila de Figueres va néixer al mateix moment de la concessió de la Carta de Poblament, signada pel rei Jaume I el 1267. El decret senyalava que els límits del territori de la parròquia de la vila reial de Figueres eren d'un *miliari* al voltant de la població i que dintre del qual ni la cúria de Besalú, ni els seus oficials ni cap altra persona podia entrar per motius de baralles ni per cap malefici i només el batlle, que era nomenat pel rei, podia dictaminar sobre aquestes qüestions d'ordre públic interior.

Tothom quedava sota l'autoritat del batlle com a representant del poder reial i tenia la seva potestat en totes les qüestions. Les seves funcions no eren únicament econòmiques o fiscals, sinó que també tenia les de caràcter judicial, administratiu i policíac i havia de dictaminar en els assumptes d'ordre públic de la vila i imposar la pena corresponent.

Aquesta autoritat del batlle es reafirmà el 1294 en una nova disposició reial, aquesta vegada de Jaume II, que ampliava els beneficis de la Carta de Poblament i establia que *“si algun estrany fes algun mal tracte o vilipendi als habitants d'aquesta vila, lo Sr. Batlle tindrà de obrar, fent complir la justícia, imposant-li alguna pena”*, autoritzades pel propi batlle.⁽¹⁾

Al llarg del temps hi ha altres disposicions reials sobre l'autoritat del batlle com a responsable de l'ordre públic de la població, que a partir del 1313 quedà potenciada amb el privilegi que li autoritzava el nomenament de dos o tres cònsols que, com a òrgan bàsic de la universitat o corporació, havien d'ajudar a regir i administrar amb el batlle en els negocis i la justícia de la vila.

L'any 1323 un altre privilegi reial va concedir a l'alcalde de Figueres la facultat d'autoritzar portar armes prohibides als homes que estaven sota la seva jurisdicció i en disposicions dels anys 1400 i 1426 es dictamina que cap persona de la vila de Figueres podia ésser capturada, detinguda o penyorada per cap oficial reial qualsevol, sinó només per les autoritats municipals de la pròpia vila.⁽²⁾

1. Llibre dels Privilegis de la Vila de Figueres. Arxiu Municipal i TORRAS, Baltassar, *Notícies històriques de Figueres*.

2. TORRAS, Baltassar, obra esmentada pàg. 128, RODEJA, Eduard, *Figueras Notas históricas 1387-1753*, pàg. 105 i Llibre dels Privilegis de la Vila de Figueres.

EL SOMETENT

En el segle XV va crear-se en el Principat una força comunal a la qual eren requerits els homes de la vila sota la direcció del batlle per mantenir, especialment, l'ordre públic, la defensa de la vila i el bon manteniment de la muralla. En cas de necessitat, els homes eren avisat pel tritlleig de la campana de l'Hospital de Caritat, que aleshores estava al carrer de la Jonquera.

A Figueres hi ha constància d'aquesta institució des de l'any 1446 en una sentència del Reial Consell del Principat dictada contra el comte de Peralada que va autoritzar al batlle, al jutge i a la resta d'oficials de la Cort Reial de Figueres perquè el batlle, acompanyat d'homes del sometent, pogués anar a capturar a Peralada Antoni Berta i Martí Pio, dos delinqüents habitants d'aquella vila que havien comès un crim al terme municipal de Figueres.⁽³⁾

Torna a haver-hi notícies l'any 1461 d'una crida al sometent de Figueres que *“prompte va respondre al brunsit de la campana Eulària que des de Barcelona cridava a sometent als pobles de la terra catalana, a aixecar-se en armes per destronar a D. Joan II com enemic públic i per haver infringit les lleis de la terra”*. També diu que *“s'organitzà el sometent en tota la batllia de Figueres, obligant-se tots los homens a seguir armats al primer só de la campana parroquial”*.⁽⁴⁾

Igualment s'ordena el 1462 *“que si per algun temps el batlle toca sometent per alguna causa, les persones de la vila el seguiran amb dit só”*.⁽⁵⁾

El sometent fou abolit per Felip V pel decret de Nova Planta de l'any 1716 al·legant *“inconvenients que havia experimentat”*. A Figueres es tornà a implantar el mes de maig de 1794 sota l'autoritat del governador militar del castell davant el temor d'un atac francès a l'inici de la Guerra Gran. Va ser-ne nomenat capità l'hisendat i advocat figuerenc Tomás de Puig i Puig, que tenia la casa pairal a la placeta baixa de la Rambla.

Es va repetir el toc a sometent el 13 de juny de 1808, quan es va iniciar la lluita contra les tropes franceses de Napoleó que havien protagonitzat a la plaça de l'Ajuntament el primer acte de domini en la seva invasió.⁽⁶⁾

D'aquest cos de sometent encara en parlava la premsa local en el 1920, ja que en el mes de març es va reconstituir amb 150 individus en un acte organitzat a la Rambla on estava prevista l'assistència del general Weyler que a última hora no va estar present. El caporal del districte era el baró de les Rodes, el sots-caporal Albert Terrades i el comandant general local el senyor Soler.

El 1921 fou denegada la seva continuïtat per un acord municipal en considerar que a Figueres les lluites socials havien estat sempre pacífiques i es resolien amigablement, però es reorganitzà l'any següent i els documents indiquen que les reunions anuals es feien en una dependència de la Casa Consistorial i foren convocats pel nou caporal del sometent del districte

3. RODEJA, Eduard, obra esmentada pàg. 45.

4. TORRAS, Baltassar, obra esmentada pàg. 129.

5. Llibre dels Privilegis de Figueres.

6. FERRO, Víctor. *El Dret públic Català*. Eumo Editorial 1987 pàg. 65,72, 77, 79 i 81.

municipal, Josep Macau i Bruguera, un comerciant de fusta amb magatzem al carrer de Méndez Núñez. El segell del cos de sometent portava la llegenda de “*pau, pau, sempre pau*”.

GENT D'ARMES

Una altra institució de caràcter municipal que va tenir algunes destacades intervencions en la vida figuerenca fou l'anomenada gent d'armes de la qual apareix informació dispersa en el segle XV i fins a mitjan del XVI. Aquesta només es mobilitzava amb els homes de la vila en cas de perill per invasions de pirates i bandolers i estava sota les ordres del virrei de Catalunya. Aquesta gent d'armes es componia d'un nombre determinat d'homes armats de la pròpia municipalitat amb la missió de reprimir i capturar els delinqüents, però que també es convocaven davant un perill d'invasió.

L'any 1472, en un privilegi de nous beneficis concedits a la vila de Figueres pel rei Joan II, s'esmenta la gent d'armes de la població. En el document es diu que la vila de Figueres podrà elegir el capità de la Gent d'Armes. El 1553, a petició del síndic de Figueres, el príncep Felip reiterà el privilegi a la vila per elegir capità de la gent armada en la persona que semblés més convenient considerant sempre que estigués sota les ordres del virrei del Principat de Catalunya. Fins i tot en aquesta força, el jutge no podia exigir res a les persones que la formaven i que estiguessin en llibertat sota fiança, dits homes emmanllevats. En realitat era un cos local mobilitzable davant el perill d'invasions de pirates, facinerosos i bandolers.⁽⁷⁾

El primer capità de banderes i armes del senyor rei documentat a la vila de Figueres fou el cavaller Pere de Roca l'any 1555. Poc després va demanar el relleu per impediment legal per exercir-lo. En aquell moment aquest grup armat s'elegia cada any i tenia, fins i tot, quatre tocadors i tambors. Fou succeït en el càrrec de cap del grup per Francesc Vilar, acompanyat del sergent Narcís Arrufat.⁽⁸⁾

Altres referències disperses sobre gent d'armes de la vila de Figueres són del 1620 amb l'elecció d'un capità, el 1623 amb el nomenament també d'un capità i un alferes i el 1625 igualment en la designació d'un capità, un alferes i un sergent. En el mateix any, s'esmenta el capità Francesc Llombart, fill d'un altre Francesc Llombart que també havia estat capità, el qual pretenia no estar subjecte a la justícia ordinària pel privilegi del càrrec. Aquest era un mercader figuerenc que en aquella època tenia una casa pairal amb capella pròpia al lloc on avui hi ha la Casa de la Vila, a l'actual plaça de l'Ajuntament.⁽⁹⁾

El canvi de l'autoritat municipal, de la milícia popular i del sometent, fou dictada per Felip V en el Decret de Nova Planta del 1716, passant l'ordre

7. TORRAS, Baltassar. Obra esmentada pàg. 131 i 133. RODEJA, Eduard, obra esmentada pàg. 119

8. EGEA, Antoni. “Aproximació a la Figueres i els figuerencs del segle XVI”. *Annals IEE*, 1990 pàg. 129.

9. Llibre dels Privilegis de Figueres.

públic a mans del capità general. A partir de l'any 1766, a Figueres, l'autoritat palesa va correspondre plenament al brigadier del castell de Sant Ferran que fins i tot presidia les reunions dels consellers municipals.

MOSSOS D'ESQUADRA

Altres forces que no tenien caràcter municipal, però que en alguns moments feren tasques de protecció ciutadana fou la dels Mossos d'Esquadra, institucionalitzats a Catalunya entre el 1720 i 1721 i de la qual hi ha molt poques referències a Figueres. Tot i això en el 1745 es troba mencionada una esquadra a Figueres i en el 1763 es diu que *“el cap de l'esquadra de Figueres era l'encarregat de proveir de mitges de seda i d'indianes franceses els homes de Veciana”*, batlle de la vila de Valls que fou el creador d'aquesta institució.⁽¹⁰⁾

COSSOS ESTATALS

En alguns moments, a Figueres, hi van haver també cossos de caràcter estatal com a forces de seguretat nacional. Tenien unes funcions molt concretes, però en determinades èpoques els foren ordenades qüestions d'ordre públic local. La primera institució d'aquest tipus fou la Policia i Seguretat Pública que l'any 1825 tenia una subdelegació a Figueres a la casa Roger, a la casa de la Rambla cantonada al carrer de la Portella, els carrabiners, el 1830, que tenien la missió de controlar la frontera però tenien caserna a Figueres, a la plaça del Gra i la Guàrdia Civil, instal·lada a Figueres des del 1845, en un local del final del carrer Nou.

INSTITUCIONS MUNICIPALS. ELS SERENOS

A la fi del segle XVIII, ja apareixen els primers agents de caràcter plenament municipals. Els primers foren els serenos, que era una força de vigilància i d'ordre solament en les hores nocturnes. Se'ls pot qualificar dels primers policies municipals de missió nocturna. No s'ha trobat la data de la seva implantació, però consta que existien abans del 1808.

Un acord de l'Ajuntament de Figueres del 8 de novembre de 1814 explica que *“los excessos que se cometen por la noche en esta villa no estando seguros de ser robados los vecinos en sus casas como ya ha acontecido a algunos y que por consiguiente ser preciso adoptar algunas providencias para contenerlos. Después de varias reflexiones hechas sobre el particular se propuso el medio de hacer patrullas por las calles asistidas de*

10. ORTEGA i ESPINÓS. “Els mossos d'Esquadra”, *L'Avenç*, 1981. Pàg. 20, 54 i 13. Originaris de Valls, foren creats pel batlle Pere Anton Veciana el 1690, per combatre el bandolerisme.

un vecino de esta villa para que las dirigiese y así bien restablecerse las centinelas nocturnos vulgarment dichos serenos, como los habia en el año mil ochocientos ocho antes de la invasión de los enemigos". D'aquesta forma es va reorganitzar el nou cos de serenos que estava sota l'autoritat de l'alcalde de barri.

Els seus "*importantes serveis*", segons deia el reglament, consistien, especialment, en la protecció dels veïns del barri i els forasters que hi poguessin viure interinament, estar constantment recorrent els carrers, tenir coneixement i vigilància de les persones, avisar a tocs de xiulet segons els casos, a excepció dels incendis que havien de fer-ho de paraula per no alarmar el públic i tenir cura de l'encesa, apagada i conservació dels fanals d'oli de l'enllumenat públic que des de l'any 1804 s'havien instal·lat a les cantonades dels carrers més cèntrics.

El 1816, a les actes municipals, hem trobat la presència de tres serenos: Rafael Rosa, al barri del carrer de Peralada; Sebastià Rosa, al sector del carrer de la Jonquera i Francesc Roura a la zona del carrer Nou.

Els serenos foren regulats oficialment per un decret del 1834 i es van publicar unes normes que resulten del tot interessants. Havien de sortir a les deu de la nit començant la ronda per la plaça de l'Ajuntament i a partir de les cantonades dels carrers de la Jonquera, Peralada, Besalú, les Llosses o Portella i Girona, per a seguir cada un pels carrers al seu barri. S'especifica que "*han de cantar y decir ¡Alabado sea Dios! los dias del año, en todas las bocacalles y si es una calle larga, deberán repetir de cien en cien pasos*". Si veïen una porta d'una casa oberta no podien entrar més d'un pas i havien d'avisar el propietari, havien de suspendre les partides de jocs amb facultat d'ingressar a la presó els infractors, evitar robatoris, avisar en cas de foc, anar a cercar el metge, la llevadora o el sacerdot si es feia necessari, avisar moments abans de la sortida de les diligències i, més tard, del ferrocarril a la gent que havia de viatjar i els havia fet aquest encàrrec, encendre els fanals d'oli "*a la primera oració*" i netejar de dintre i de fora els fanals de les vies públiques i eren obligats a donar informe de la seva actuació a l'alcalde de barri.

L'única arma que portaven era una vara. En algunes èpoques havien portat un fanal de mà per identificar-se, fanal que la gent coneixia com "*el xuxo*". Per la neteja dels fanals d'oli instal·lats a les vies públiques l'esmentat any 1804, els serenos tenien una retribució complementària consistent en dos rals cada dia i uns altres seixanta-quatre rals cada sis mesos per la compra de draps de neteja. Els llums només estaven encesos fins a les tres de la matinada.

Els serenos van esdevenir un cos popular per la confiança que inspiraven i per la seva sociabilitat. No tenien retribució municipal i només percebien el que voluntàriament els donava la gent del barri pels serveis que els prestaven.

El cos de serenos va subsistir a Figueres fins a la dècada 1940-50 que es va extingir per les jubilacions i la substitució de les seves funcions per la policia municipal.

LA GUÀRDIA MUNICIPAL I PARTICULARS DEL CAMPS

El 1850 es va constituir la Guàrdia Municipal i Particulars del Camp de Figueres arran de la publicació del *“Reglamento para los guardias municipales y particulares del campo en todos los pueblos del reino”* pel Ministerio de Comercio e Instrucción y Obras Públicas, en data 8 de novembre del 1849 i publicat a la *Gaceta de Madrid* el 10 de gener de l'any següent. La normativa va ser publicada el Butlletí Oficial de la província de Girona número 14 de l'1 de febrer del mateix 1850.⁽¹¹⁾

La seva imposició no era obligatòria, però oferia la possibilitat de la seva constitució per mantenir l'ordre públic de les viles no solament en benefici dels interessos privats de la corporació o dels particulars dins del clos urbà, sinó que a la vegada permetia fomentar l'assegurança i l'aprofitament dels fruits dels camps i dels horts de l'entorn de la vila que en aquella època tot sovint estaven furtats pels lladres i malfactors.

En el reglament es deia *“que corresponde a los Ayuntamientos deliberar sobre la formación de las ordenanzas municipales y reglamentos de policia rural y por eso no se les impone como obligatoria la creación de la guardia del campo”*. El text del reglament mostra que en realitat anava dirigida més especialment en benefici dels col·lectius del camp, puix afegia que *“sin embargo ésta no se establece solamente en beneficio de los intereses privados de una corporación o particular, sino que tiene por objeto el fomento de los colectivos de la agricultura, en general, encomendados al Gobierno. No pueden en efecto tener completo desarrollo sino se asegura al labrador el aprovechamiento de los frutos de la tierra”*.

Exposava les repetides queixes contra *“las frecuentes devastaciones de los campos que la depredación y rapacidad espolian y destruyen en mengua de nuestra civilización y cultura... en una palabra en la garantía del derecho de propiedad”*. La nova guàrdia havia d'actuar *“evitando los delitos y faltas, persiguiendo a los dañadores de los campos y entregándolos a disposición de los Tribunales de Justicia, y contribuye a mantener el orden público...”*

El dia 15 de febrer, només quinze dies després de la publicació d'aquest decret, ja es reunia l'Ajuntament de Figueres en sessió extraordinària i *“atendiendo a que con frecuencia se experimentan devastaciones en las propiedades rústicas de este distrito, no menos que en sus frutos, causándoles daños de trascendencia, que si no imposible a lo menos es difícil de evitar mientras no pueda ejercerse una especial vigilancia sobre aquellas, se ha acordado a unanimidad la creación de dos guardias municipales en este distrito, con la asignación de seis reales diarios a cadauno de ellos, los que se satisfaran del fondo de imprevistos consignado en el presupuesto de este año, anunciándose la provisión de dichas plazas por medio del boletín oficial de la provincia para que los que aspiren a obtenerlas las presenten a la secretaria de este Ayuntamiento, antes del día quince del inmediato mes de marzo”*.

11. Butlletí Oficial de la província núm. 14. 1 febrer. 1850.

Els guàrdies municipals podien ser sancionats en cas d'embriaguesa, per participar en jocs prohibits, per tenir les armes brutes, per no usar els distintius del càrrec i per absentar-se de la vila més de dotze hores sense permís de l'alcalde. Per la seva part, el secretari de l'Ajuntament havia de portar un full de serveis de cada policia municipal amb totes les dades de les seves actuacions.

A Figueres, alguns propietaris també van contractar guàrdies rurals propis pel control de llurs finques rústiques, els quals eren coneguts com a "*guàrdies de terres*". En un document del 1818 es detallen les finques rústiques de Figueres, de les quals Pere d'Aloy era el més gran propietari amb 186 vessanes, seguit de Tomàs de Puig amb 109 i el baró de Serraí, de la família Prats i Matas, amb 65 vessanes.

EL REGLAMENT

El reglament de policia municipal era força llarg. Constava de quatre títols i quaranta-sis articles. Entre les condicions més importants establia que les persones que aspiraven el càrrec havien de tenir de 25 a 50 anys, una talla no menor a l'exigida pel servei militar, una constitució robusta, no tenir defecte físic, saber llegir i escriure "*en lo posible*", ser reconegut de bons costums, gaudir de bona opinió i fama, no haver sofert penes i no ser propietari rural ni ramader. Havien de dipositar una fiança i el seu distintiu era una banderola ampla de cuir, amb una placa de llautó de 4 per 3 polzades amb la inscripció del càrrec.

Els guàrdies de a peu havien d'emprar una carrabina lleugera, beina per la baioneta i deu cartutxos de bala. Els que anaven a cavall havien de portar un sable igual als que portaven els militars de cavalleria lleugera.

Havien de prestar jurament davant l'alcalde, en presència del secretari de l'Ajuntament i llavors se'ls lliurava el distintiu i el títol del nomenament. La seva tasca era vigilar constantment el terme municipal, denunciant totes les faltes i delictes contra la seguretat personal i les propietats, així com informar sobre malalties o epidèmies aparegudes en algun bestiar del terme municipal, proximitat de plagues de llagosta, incendis de cases i protecció i auxili de persones.

Per la provisió de les dues places de guardes municipals es van presentar sis sol·licituds que foren admeses a la sessió municipal del 21 de març. Eren Tomàs Fort, Lluís Marsillach, Jaume Ferrer, Pere Puig, Antoni Cervera, Ramon Corominas i Manel Tura. Es van formar dues ternes en votació secreta essent escollits Tomàs Marsillach i Tomàs Fort. Foren requerits per tal que presentessin la fiança reglamentària i quatre dies més tard, el 25, havent presentat la penyora corresponent avalada pels benestants propietaris locals Antoni Albareda i Joan Llogaia, foren nomenats guàrdies municipals.

SERVEIS

El 28 de febrer de 1851 es troba documentada, a les actes municipals, una primera manifestació vilatana sobre l'actuació d'aquest cos municipal en

presentar diversos propietaris de finques situades al sector nomenat Coma Llovatera (carretera de Llers, prop dels arcs del Castell) una sol·licitud perquè la policia municipal vigilés i impedís el trànsit de bestiar per la carretera que havien obert els recurrents en llurs dominis. L'Ajuntament els denegà el que reclamaven per considerar que es tractava d'una carretera d'ús exclusiu d'aquests i que, en tot cas, havien de dirigir-se a l'autoritat que correspongués.

L'any 1852 es troben uns nous policies municipals anomenats Esteve Moret i Pere Puig i l'any següent és esmentat un altre membre del cos dit Pere Ferrer que en fou separat i que va demanar la reposició al lloc de treball, sense ésser acceptat.

L'any 1854 es manifestaren les primeres queixes contra el guàrdia municipal Esteve Moret que fou substituït per Domènec Cervosa, a la vegada destituït l'any següent i novament designat Esteve Moret.

En aquest mateix any també fou separat del cos l'altre policia municipal Pere Puig, per negar-se a fer el servei conjuntament amb Esteve Moret, per la qual cosa es nomenaren dos nous guàrdies, Joan Pla i Josep Corbera.

La primera notícia sobre l'actuació de la guàrdia municipal que es troba a la premsa local d'aquella època és del dia 24 d'agost de 1861 informant que *“el Ramo de Vigilancia de esta villa capturó dos hombres en el momento mismo de salir de una casa en la que acababan de cometer un robo. En la tarde del mismo día fué también preso un hombre robando a uno de los puestos de la feria y cuatro mugeres de una pandilla que se tenia noticia havia venido de Barcelona para limpiar los bolsillos”*.

Un altre escrit del dia 19 de gener de l'any següent informava sobre *“un enjambre de pilletes que por la noche atormentan con piedras a los vecinos, arrojándolas a las puertas y a veces vidrieras de las tiendas. También uno de estos haraganes el otro día dió un tremendo garrotazo a un caballo de tiro de Diligencias, el que se iba, el caballo apaleado echó a correr desbocado”* i es felicitava que sortosament no hi hagué cap desgràcia, ja que en aquell moment els carrers estaven plens de mainada que sortia de l'escola.

POLICIA LOCAL DIÛRNA

L'any 1874, poc després de l'històric atac carlí contra la vila de Figueres, que fou brillantment refusat, es va dictar un reglament especial que creava la policia local de dia. Fou nomenament un cap i es va concretar que els guàrdies Joaquim Giralt, Josep Porret i Josep Roura quedaven encarregats dels serveis d'escopeta. Amb un caporal i quatre agents veterans havien de cobrir els punts de la pujada del Castell, carreteres de França i Roses, convent de les monges (al carrer de Santa Llogaia) i carrers de Tapis, Nou, Vilafant i Lasauca, on protegien les portes d'entrada a la vila. Anaven en parelles, un a cada costat de carrer, en torns de dues hores i s'il·luminaven amb un fanal. Portaven escopeta i una caixa amb municions i una llibreta per anotar les diligències.

En aquesta època, la seva actuació es pot veure perfectament mitjançant els comunicats que lliuraven a l'alcalde, en els quals destaquen: robatoris,

baralles, insults, pedrades, borratxeres, trencadissa de vidres, demanda d'almoïna a la via pública sense permís, denúncies per vendre pa sense torna, neteja de catifes des del balcó, venda de llet al carrer amb més de cinc cabres i comprovar que no portaven un morrió de filferro, regar testos al balcó, buidar aigües brutes al carrer, control de llocs de venda a la via pública, estirada de moneders de senyora al mercat, atendre reclamacions de veïns sobre bucs d'abelles situats en horts perquè fossin traslladats en llocs no tan poblats, puix que com que aquests casos no estaven previstos a les ordenances municipals s'hagué d'aplicar una disposició del Fuero Juzgo, vigilar els balls amb caretes per la Quaresma, prendre les cartes i detenir als que es dedicaven a jocs prohibits, informe sobre una dona tancada en una habitació *"cohibiendo con un caballero"* i els escàndols que es produïen a la casa de prostitució situada al número 46 del carrer Vilallonga, on pronunciaven frases indecents *"que són costum de les dones d'aquesta classe"* i que sortien al balcó i galeria en *"ropas menores"*, el soroll d'un ball de piano a la *"Casa Manuela"* al barri del Garrigal, denúncia perquè un hortolà no havia netejat la part del barri que li pertocava, detenció d'un tinent de cavalleria que havia insultat a la policia i al tinent d'alcalde i al qual van treure-li el sable, atendre una nena atropellada per un carro, separar dues dones que es barallaven al mig del carrer, etc. Segons la premsa, trobem que un sol dia la guàrdia municipal va intervenir en tres casos: dissoldre una batalla campal amb trets i armes blanques entre veïns de Figueres i altres de fora, al camí de ronda; pedrades contra unes persones al Passeig Nou i bufetades i cops de punys entre veïns als carrers de Tapis, Nou i Verge Maria. Seguint els comentaris de la premsa de l'època també es deia que calia vigilar els jocs prohibits que es feien a les portes del cafès i als *"rateros"* que actuaven a les fires i mercats, tallant amb unes tisores els vestits de les senyores quan miraven els aparadors.⁽¹²⁾

Una norma ordenada, el 1877 pel Governador Civil a l'alcalde i que havien de complir els policies municipals, era que *"en la via pública, ni en los establecimientos públicos de ninguna clase no consentirá que las propagandas o vendedores de libros (contrarios al dogma católico) entren en talleres, fábricas u otros establecimientos análogos a dirigir exhortaciones o a vender libros a los obreros. A las personas que haga o intente cualquiera de los actos que se van relacionando, deberá mandarle que desiste de ello inmediatamente y si se resistiera, le tratará como desobediente a la autoridad..."*

El governador també s'interessava d'aquest cos amb tota classe d'informació sobre gent indocumentada i sobre qualsevol aldarull. Les zones de la vila que llavors resultaven més perillosos per l'actuació dels lladregots eren els fondals de la ribera entre els avui carrers de Caamaño i d'en Blanc *"on es podien amagar persones mal intencionades, ocasionant esglais i assalts tal vegada a les que per allà transiten"*, al capdamunt del carrer de Vilafant que havia quedat desert en suprimir-se el pas de l'antiga carretera d'Olot que s'havia desplaçat a la nova que passava pel carrer de Lasauca; al

12. *El Ampurdanés*, 6 juny 1895.

capdavall dels carrers del Rentador i Sant Roc on hi havia descoberta la ribera; al carrer de la Jonquera, dit per la premsa de l'època el "*barri de les bufetades*" i la zona del Garrigal lloc on s'amagaven els malefactors entre les cases arruïnades que hi havia.⁽¹³⁾

Una actuació molt destacada de la policia municipal i valorada per la població d'aquell temps fou la que va personalitzar un guàrdia municipal quan es va produir a les 4 de la tarda del dia 5 de març de 1888 l'explosió de la fàbrica de dinamita, que estava en el territori de la Calçada emplaçada al terme municipal de Cabanes. Des de Figueres es va organitzar un equip de socors, que va arribar fins a uns 200 metres del lloc del succés on hi havien diversos treballadors de la fàbrica espaordits, sense que ningú s'atrevis a acostar-se a les restes fumejants de la fàbrica. Llavors, el policia municipal Paulí Calmó, acompanyat de dos veïns, van acostar-se a la fàbrica, amb la consigna que si no hi havia perill ho avisarien amb un mocador o a tocs de xiulet. En arribar a les runes de la fàbrica, no va veure foc enlloc, només fum. Llavors van acostar-se la resta dels presents i van trobar-se amb onze morts i nou ferits, d'un total de trenta-sis operaris. Aquest policia municipal fou considerat un valent.

La setmana anterior a aquest fet, el mateix guàrdia havia detingut dos individus sospitosos, els quals va vigilar uns dies. Quan els va detenir i portar als calabossos, es va comprovar que eren uns malefactors habituals reclamats pel jutjat de Girona. El propi municipal havia aconseguit un altre aclariment en descobrir el lladre de sis conills, fet denunciat el dia del mercat d'aquesta mateixa setmana.⁽¹⁴⁾

El 1889 es va nomenar un servei especial de vigilància municipal per suprimir els aldarulls dels bordells que hi havia al voltant de la plaça del Gra, que amb motiu de l'arribada del ferrocarril es van anar suprimint i traspassant al barri del Garrigal i del carrer de la Jonquera.

L'1 de gener de 1891 es van dictar unes normes molt concretes sobre els serveis que havia de realitzar la Guàrdia Municipal. La seva actuació consistia que no podien separar-se del barri on tenien senyalat el servei, a excepció de prestar auxili a alguna persona que el requerís o ésser manat pels seus superiors. En hores de servei tenien prohibit entrar a les cases de prostitució i de begudes, a menys que fos per practicar un servei, però podien entrar a fer un xarrup si en tenien necessitat. Tampoc no podien asseure's a cap banc de les places o passeigs, ja que la seva tasca era vigilar i recórrer els carrers del barri que tenien encomanat, que en aquest moment eren sis sectors: carrer de Peralada, la Pujada del Castell i Garrigal, el carrer Ample i la presó (llavors estava on avui hi ha la Biblioteca Popular), la Placeta i la Rambla, el carrer de la Rutlla i plaça dels Monjos (ara del Gra) i el carrer de Sant Pau. Cada mitja hora havien de trobar-se presents en aquests punts, per la seva localització en cas de necessitat o de control i les altres mitges hores havien de donar voltes pel barri.

13. *El Ampurdanés*, 1860.

14. *El Ampurdanés*, març 1888.

En aquesta època els policies locals encara no portaven uniforme, sinó només una gorra de plat i una vara que els distingia com a agents de l'autoritat.

LLIBRE DE DILIGÈNCIES

L'any 1889 es va obrir un llibre registre de comunicats dirigits a l'alcalde sobre les actuacions que diàriament portaven a cap els policies locals. En elles hi ha nous nombrosos casos curiosos. En un d'ells es demana comprovar qui escombrava el carreró dit de Blanc on aquell dia es va trobar dintre d'una caixa una criatura morta tot just nadiua. Després es va aclarir qui eren els seus pares i resultava que havia nascut ja morta. Un altre parla que un tinent d'artilleria tocava la guitarra a la casa de prostitució de ca la Pepeta i que en ésser requerit, perquè molestava la gent, va contestar que el que volia fer era la punyeta als municipals. N'hi ha un que explica que fou avisada la policia per tal d'ajudar una noia que vivia sola en el pis i que s'havia begut una unça i mitja de sulfumant i que va morir el dia següent. Un altre informe indica que a les tres de la tarda va travessar la placeta una tartana conduïda per un veí i que anava a *“galope tendido”* i que uns magistrats de l'audiència que estaven allà es van veure en perill de ser atropellats.

CONTROL DE CIRCULACIÓ VIÀRIA

Un nou servei es va imposar als agents a les darreries del segle XIX amb la presència de les primeres bicicletes pels carrers de Figueres. El 20 d'abril de 1871 la premsa diu que *“los velocípedos vuelven a estar a la orden del dia. Algunos van sin farol. Encargamos a los aficionados que los conducen que vayan con tiento por las calles a fin de evitar algunas desgracias a los transeuntes”*. Era un mitjà de locomoció nou que no es va reglamentar fins vint anys més tard, en considerar que la seva velocitat representava *“un obstacle a la lliure circulació de les persones per la via pública i constituïa un perill si la guiava una persona inexperta”*, segons explicava una ordenança municipal del 26 d'agost del 1891.

Es deia que s'havien produït molts fets lamentables i les normes varen exigir a circular amb una velocitat no excessiva, a no fer pràctiques d'aprenentatge pels carrers i places, a anunciar-se per mitjà d'una botzina i a portar llum al vesprejar. Uns deu anys més tard, aquest problema augmentà amb els primers automòbils, que resultaven més perillosos i els quals no podien circular pels carrers interiors més de pressa que la velocitat d'un cavall al trot.

Aquests nous mitjans de locomoció, que venien a incrementar el trànsit ja saturat dels carrers per l'acumulació de carros els dies de mercat, van motivar que l'Ajuntament comencés a posar les primeres direccions úniques als carrers, un control que va recaure en la policia municipal. El primer vial afectat fou la baixada de la Indústria i la plaça de les Patates l'any 1886, seguit

del carrer de Besalú el 1895, el Magre el 1899 i el de Joan Maragall el 1908. Tots ells eren estrets i amb parades mercantils els dies de mercat i no permetien el pas de carros en dues direccions.

L'any 1903 hi ha un informe sobre un accident sofert per un automòbil, dels primers que hi hagué a la ciutat, que va tenir lloc a la carretera de Besalú. Un vehicle va caure per un estimball amb el resultat de quatre ferits, un d'ells *"el sabater de davant de can Xicu Ros"*, actual cafè Continental, amb fractura del braç i la seva dona a la qual va caldre *"cosir la cara"*.

Per la festa de Sant Joan de l'any 1914, els guàrdies municipals hagueren d'intervenir en un aldarull a la Sala Edison quan uns militars van protestar en considerar-se ofesos per una representació de varietats, a la qual hagué d'acudir l'autoritat municipal per restablir l'ordre, després de tancar uns minuts la porta d'entrada.

Als policies locals se'ls anaven augmentant les funcions i els problemes. La presència d'uns quants automòbils va motivar una preocupació municipal en témer que es produïrien accidents greus. Per això l'Ajuntament va ordenar als guàrdies municipals la seva vigilància i el control de la seva velocitat a l'interior de la ciutat i l'any 1921 va introduir dintre de les ordenances municipals una disposició concreta sobre els vehicles de tracció mecànica que només podien anar a la velocitat de dotze quilòmetres per hora pels carrers. En els carrers estrets, als revolts i a l'encreuament d'un carrer calia moderar més la marxa i limitar-se *"al de una cavalleria al trote largo"*. Havien de portar botzina o timbre per anunciar el seu pas quan s'apropessin a algun carruatge. En cap cas podien passar per la Rambla i el Passeig Nou, ja que hi havia gent que hi passejava. En despoblat els autoritzava a anar fins a 25 quilòmetres la hora.

Aquestes mateixes ordenances municipals establien unes normes concretes per al *"cos de guàrdies o agutzils municipals"* els quals, com dependents de l'autoritat municipal, tenien a càrrec seu la seguretat personal del veïnat i la seva comoditat general. *"Estaran prontos a prestar el auxilio que puedan necesitar cuantos se vean rodeados de algún peligro o amenazados de cualquier mal y velarán asiduamente por el cumplimiento de las ordenanzas y de cuantos bandos de policia y buen gobierno se dicten"*. Igualment havien de complir els serveis administratius encomanats per l'alcalde o el secretari de l'Ajuntament, com podia ser la distribució de fulls declaratoris de veïns, notificacions, avisos, lliurament de documents... Havien de col·laborar a la conservació de l'ordre públic, esbrinar delictes, descobrir delinqüents, auxiliar a la policia judicial, podien entrar als domicilis, fins i tot sense permís de l'usuari quan una persona demanés auxili o per evitar sinistres d'incendis o inundacions i també als cafès, tavernes, hostals i cases públiques, menys a les habitacions destinades als propietaris i a les seves famílies. Tenien prohibit mantenir converses immotivades en acte de servei i entrar en discussions personals, a menys que, en advertir-los de qualsevol falta o infracció, fossin insultats.

Aquestes mateixes ordenances també s'aplicaven als vigilants de nit, tant als classificats en serenos com als vigilants particulars, els quals tenien, com a única retribució del seu servei, les quantitats que els entreguessin els veïns

de cada demarcació, però afegia que com que també feien serveis municipals podien percebre una gratificació de l'Ajuntament.

LA REPÚBLICA

El 1920 fou nomenat cap de la Policia Municipal, Frederic Campà. Aleshores aquest càrrec comportava igualment el d'inspector d'arbitris municipals. Campà era un home políticament considerat d'esquerres.

Amb motiu dels esdeveniments derivats de la dictadura del general Primo de Rivera, el 13 de setembre de 1923, el govern va passar a mans d'un directori militar que va dissoldre els ajuntaments democràtics i en va constituir de nous amb nomenaments directes de l'autoritat militar.

El 6 de desembre del mateix any 1923, l'Ajuntament va rebre una ordre del general governador civil de la província, per la qual també se separava

*1931. Policia local amb
la vara d'autoritat.*

Frederic Campà del càrrec de cap de la policia municipal i autoritzava a l'Ajuntament a anunciar la vacant per a cobrir-la *"por el Ramo de Guerra"*, segons unes disposicions dictades l'any 1920. Així l'Ajuntament va prendre un acord pel qual s'anunciava la convocatòria de la plaça *"según las disposiciones en materia de destinos civiles"* i a comunicar-ho *"al Capitán General de la Región"*. Interinament havia ocupat la plaça Àngel Martín del Arco com a cap de policia municipal i inspector d'arbitris.

El mes d'abril del 1924 el càrrec fou adjudicat a José Cifuentes, d'ofici cambrer, oriünd d'Albacete i que s'havia traslladat a Figueres tres anys abans. Havia entrat a l'Ajuntament tres mesos abans com a ordenança interí de l'alcaldia.

En aquest període hi havia un servei especial. Era el de la vigilància de la Rambla que s'iniciava a dos quarts de nou del matí i durava fins a les nou del vespre. Hi havia cinc torns que duraven dues hores i mitja. La resta de la jornada laborals els agents havien de fer prestació de barri. Quant a l'armament que llavors disposava el cos de la policia local de Figueres era de set pistoles dels calibres 9, 7,65 i 3,35.

A l'atzar reproduïm una curiosa informació dirigida a l'alcalde d'un servei prestat al mas Cruset, situat al que actualment és al final del carrer Juncària, en la qual es diu que *"durant la nit li han estat robats del seu domicili uns catorze caps de volateria, quatre d'ells de gallines grans i els deus restants de pollastres i polles més petites, havent-se igualment emportat els lladregots el gos. No s'ha trobat cap indici que permeti seguir una pista"*.

LA GUERRA CIVIL

El 18 de juliol de 1936 va esclatar la guerra civil. El 13 d'agost, el cap de la policia municipal, José Cifuentes, fou destituït per unes disposicions de la Generalitat de Catalunya. Tot seguit el Comitè Antifeixista el va empresonar al castell on els membres del mateix comitè, el dia 7 de setembre, el mataren.

Llavors el servei de cap de vigilància i de la policia municipal fou encomanat altra vegada a Frederic Campà, el dia 21 d'agost d'aquest 1936, primerament amb caràcter transitori i després ja en propietat, a més dels d'inspector d'arbitris i majordom de l'Ajuntament.

Des que el 1924 l'havien retirat de funcionari municipal, Campà es dedicava a tasques de transportista i d'ordinari. Va morir el 8 de gener del 1938. A la seva vídua, el mateix 1938, l'Ajuntament li va computar quatre anys d'antiguitat no desenvolupats, que li foren revisats i anul·lats el 1939.

Del mes de gener de 1938 fins al final de la guerra civil, un any després, la prefectura va passar a Alexandre Romà, el qual va desaparèixer de la població a l'acabament de la guerra civil.

LA POSTGUERRA

Acabada la guerra civil de 1936-39 es va procedir a depurar els quatre components que formaven llavors el cos de la guàrdia municipal mitjançant uns expedients de càrrecs polítics. Foren readmesos sense cap sanció

1950. Control de la circulació amb un policia al centre de la placeta baixa de la Rambla.

Robledo, Sibello i Azqueta i fou destituït amb la pèrdua de tots els drets, excepte els passius, Larrossa que havia estat afiliat a un partit d'esquerrers i que va manifestar, en la seva defensa, que com a funcionari municipal s'havia limitat al compliment dels seus deures.

La plantilla va quedar llavors en només tres homes que cobraven 300 pessetes al mes i que s'ampliaren amb quatre habilitats més que percebien 240 pessetes mensuals. Quant al càrrec de cap de la policia va estar més d'un any sense cobrir-se. Actuava de cap provisional el caporal Feliciano Robledo, que procedia del cos de vigilants recaptadors d'arbitris on havia entrat l'any 1926 i que era un funcionari molt diligent.

En aquests primers anys, els serveis públics de vigilància municipal constaven d'un guàrdia a l'estació, a les arribades d'algun tren, un a la placeta baixa a l'encreuament de la Rambla amb el carrer de Girona i un altre a la plaça de l'Ajuntament.

A principi del 1940 es va convocar concurs per la provisió de la plaça de cap, essent adjudicada a Domingo Gallego, oriünd de la província de Lugo i que anteriorment havia pertangut al cos de carrabiners. Va prendre possessió el 10 de maig de 1940. El destí tenia la categoria de suboficial i portava també aparellada la inspecció d'arbitris i la majordomia de la Casa Consistori.

En aquests anys les dependències o la caserna estaven a la planta baixa de la Casa Ajuntament i ocupaven només una sala i un despatx pel cap. Fins al 1946 tenien entrada independent pel vestíbul exterior, però en reformar-se aquest amb les arcades actuals, l'entrada es va fer coincidir amb la general de la Casa Consistorial.

1955. Control de la part alta de la Rambla.

En els anys 1950, una de les infraccions que més vigilava la guàrdia municipal eren els parterres de la Rambla que l'Ajuntament volia conservar esplendorosos i que la gent trepitjava en creuar la Rambla d'una vorera a l'altra. Hi havia guàrdies que tot el dia vigilaven la zona i curiosament era el lloc on es posaven més multes.

En unes declaracions fetes a la premsa local, el cap de la policia deia que a la ciutat hi havia disciplina i correcció i que l'enemic número u del guàrdia eren els ciclistes que acostumaven a anar en contra direcció i persistien contínuament en les seves faltes, però els que donaven encara més treball eren els pagesos que venien els dies de mercat i que transitaven en llurs carros sense tenir gaire en compte les normes de circulació, encara que ho feien per ignorància i desconeixement de les normes circulatòries de Figueres.⁽¹⁵⁾

Cap al final d'aquesta dècada, es van instal·lar els dos primers semàfors a la ciutat, que estaven situats als encreuaments de la Rambla amb els carrers de Girona i Nou i que van substituir la presència física del policia municipal que fins llavors regulava personalment el tràfic en aquesta zona.

El 1976 es va jubilar Domingo Gallego i per suplir-lo l'Ajuntament va nomenar directament Alfonso Vázquez, que era funcionari del Govern Civil de Girona, com a nou cap de la policia municipal, igualment amb la categoria de suboficial. A principi de 1978 Alfonso Vázquez va patir un infart i el mes de juny va demanar excedència.

15. BERNILS M., Josep Ma. *Ampurdán*, 361. 17-8-1949.

LA DEMOCRÀCIA

Durant tres anys, va exercir el càrrec, interinament, el caporal Antoni Pérez, un amable veterà del cos, figuerenc i també gran coneixedor de la ciutat i de la seva gent. El servei, però, calia qualificar-lo de molt insuficient, per la manca d'efectius humans i de material, a causa l'engrandiment urbanístic i de funcions que havia experimentat la població. La plantilla era de disset individus, dels quals quinze presten servei diürn. Quant al material mòbil es disposava d'un cotxe patrulla i de tres motos.⁽¹⁶⁾

Amb la composició del nou Ajuntament democràtic, el 1979, els regidors van veure la necessitat d'incrementar el servei de la guàrdia municipal i es va emetre un programa per a la seva actuació. En un principi, els seus efectius es van desglossar en una unitat de dia i una de nit, amb un caporal a cada una, i es va ordenar que només portarien armes els agents que prestaven serveis de nit.

L'octubre del mateix any, en una convocatòria de noves places de guàrdies, va guanyar l'oposició una dona que es va convertir en la primera policia femenina del cos de Figueres. Era Magdalena Segura.

Un altre acord del 22 de gener d'aquest mateix any havia disposat el canvi de titulació de la plaça de cap de la policia municipal suprimint la

1980. Inspecció de la Policia Local a la plaça de l'Ajuntament amb l'alcalde Miquel Esteba.

16. *Setmanari Alt Empordà*. 26 juliol 1978.

categoria de sergent que passava a ser d'oficial, acord que es ratificà el 19 de juny del 1980 dins *"la reestructuració de la plantilla de funcionaris per adaptar-la a les necessitats actuals"*.

La millora del cos de la policia municipal es va iniciar el mes de març de 1980 quan es va estrenar un nou vehicle, ja que l'anterior era molt antiquat i funcionava amb dificultats. Fou un Seat 131 equipat amb tres tipus de sirena, una llitera plegable, una farmaciola d'urgències i un extintor.

Poc després, l'Ajuntament va acordar incrementar el seu cos policíac amb un augment de personal de la plantilla i del parc mòbil, amb dos nous cotxes equipats amb mitjans de seguretat i ràdio, un altre vehicle auxiliar i cinc motos, també equipades amb ràdio.

El servei de nit, com s'ha dit, també va reorganitzar-se el 1979 amb el nom d'Unitat d'Intervenció Immediata. Dos periodistes locals van acompanyar durant una nit el cotxe patrulla nocturn en aquest nou servei, que feia un total de 70 quilòmetres de recorregut pels carrers i places de la ciutat. El torn començava a dos quarts d'onze de la nit i van ressenyar els següents serveis: avís d'una alarma d'una botiga a la plaça de la Palmera, denúncia d'un cotxe mal aparcats al carrer Pompeu Fabra, detecció d'una moto Vespa que circulava de forma irregular, inspecció amb llanternes a l'interior del parc bosc municipal on trobaren dues noies acampades dormint abrigades amb una manta, recollir una documentació mèdica a l'ambulatori de la Seguretat Social per portar-la a la policia governativa, identificació de dos nois que fumaven un porro, intervenir en una gresca de dos nois beguts que es pegaven a la sortida de la festa del carrer de Peralada, trasllat d'un ferit de trànsit a la clínica Catalunya, detenció de dos vehicles que circulaven a excessiva velocitat i finalment la multa a un vehicle que circulava en contra direcció.⁽¹⁷⁾

SERVEI DE GRUA

Una gran prestació per la regularització del trànsit fou la iniciada el 19 de setembre de 1979 en què va començar a funcionar el servei de grua en aplicar-se una nova fase de circulació viària. La grua fou una gran novetat, ja que retirava de les vies públiques els vehicles mal aparcats, amb el corresponent enuig dels infractors. En principi retirava uns deu cotxes diaris i per la seva recuperació calia pagar 800 pessetes de drets de grua més la multa corresponent a la infracció comesa. El cotxe grua era un jeep de color blau, que disposava d'un conductor i d'un policia municipal. El 31 de març de 1980 el caporal Antonio Pérez, provisionalment en funcions de cap del cos, va demanar la jubilació voluntària i la policia local es va quedar sense direcció. La tardança en cobrir la jerarquia era deguda al canvi de classificació de la plaça que l'Ajuntament havia acordat en sessions del 22-

17. *Setmanari Alt Empordà*. 16 juliol 1980.

1979. Es va posar el servei de grua per la retirada de vehicles mal aparcats.

2-79 i del 19-6-80 i que fins llavors tenia la categoria de suboficial i que havia passat a la d'oficial.

A la vegada calia que els policies municipals fessin uns cursets de reciclatge a l'Escola de Policia Municipal de Girona.

CASERNA PROVISIONAL

El mes de juliol de 1981 la corporació municipal va acordar la construcció d'un es local independent de les que tenien a la Casa de la Vila, que resultaven totalment insuficients, mitjançant l'ampliació de l'edifici de l'Oficina de Turisme, a la plaça del Sol. Les obres tenien un pressupost de dos milions de pessetes.

El trasllat es pogué fer el 28 de juny de l'any següent. Per primera vegada, la policia municipal va disposar d'un local propi fora de la Casa Ajuntament. La caserna fou inaugurada pel conseller de governació de la Generalitat de Catalunya. Encara que no gaudia de gran espai, representava una gran millora envers l'oficina anterior, però al cap d'un any ja es va veure que era totalment insuficient.

En el mes de desembre de 1980 es va convocar un concurs-oposició per cobrir la prefectura. Entre les condicions establertes s'exigia tenir una edat entre 18 i 55 anys, haver complert el servei militar, no tenir defecte físic o malaltia, ni tenir antecedents penals o expedients disciplinaris. A la prova s'hi

van presentar dos aspirants, i guanyà la plaça Francesc Rojo, natural de Sùria, al Bages, veí de Figueres des de feia anys, que en aquell moment pertanyia al cos de la Guàrdia Civil, en el qual havia ingressat el 1965. El dia 10 d'agost d'aquest 1981 va prendre possessió del càrrec d'oficial en cap de la Policia Municipal de Figueres. En aquells moments la dotació era de 24 homes que disposaven de dos cotxes Seat 131, 1 Renault-6, 3 motos Sangles i 1 moto Ducati.

El cap de la policia municipal va presentar el 1983 un estudi per a la reestructuració de la plantilla de la guàrdia municipal o urbana, com indistintament era coneguda, per adaptar-la a la situació geogràfica de la ciutat, amb una notable aflluència de població flotant i el seu creixement urbanístic. Es van fer reciclatges per adaptar-se els agents als nous tipus de serveis i a la dinàmica del treball. La primera fase va consistir en una descentralització de la pròpia organització. La plantilla era llavors de 35 membres, inclosos els vigilants de nit que s'havien incorporat al servei general. Es va disposar d'una empleada administrativa, es va alliberar de la vigilància de la porteria de la Casa Ajuntament i es va proposar l'adquisició d'aparells radiofònics portàtils, càmera fotogràfica, llanternes, equips reflectants i un nou magatzem per dipositar els cotxes retirats de la via pública, alguns d'ells totalment abandonats. Anys després, aquests vehicles abandonats anaren a raure a la plaça de Braus, al carrer del Far, que va ser comprada per l'Ajuntament, ja que havien cessat les curses de braus pel mal estat d'algunes de les seves instal·lacions.

1981. Foto del personal de la Policia Local a l'entrada de la Casa Ajuntament el dia que va prendre possessió del nou cap Francesc Rojo, amb l'alcalde Marià Lorca.

Per una disposició del 14 de març de 1986, el Govern Central va regular la policia local com a força i cos de seguretat de l'Estat. Fou classificada d'Institut Armat, de naturalesa civil, amb estructura i organització jerarquitzada, i amb les funcions de protecció de les autoritats de les corporacions locals, vigilància i custòdia dels seus edificis i institucions, ordenació i direcció de trànsit en el casc urbà, instruir atestats, participar en les funcions de la policia judicial, prestació d'auxilis en accidents o calamitats públiques, fer diligències de prevenció, vigilar espais públics i cooperar amb les forces de seguretat de l'Estat, en cas que fes falta.

Un dels problemes amb què havia de fer especial atenció la policia municipal era la circulació i l'aparcament de vehicles. El 1981 l'Ajuntament va iniciar la senyalització de les zones blaves amb aparcament de pagament en alguns dels carrers més cèntrics de la ciutat, per evitar l'estacionament indefinit d'alguns vehicles que ocupaven molta estona, per no dir tot el dia, aquests espais interiors, que amb la nova senyalització es feren més rotatius.

LA CASERNA DEFINITIVA

Un altre problema era la insuficiència absoluta de l'espai físic de les oficines i la inexistència d'una autèntica caserna. L'Ajuntament va decidir construir-ne una de nova sobre el nou pàrquing subterrani bastit a la ronda del Firal. Disposava de sala de recepció, oficines generals, despatx per atestats, sala de descans, laboratori fotogràfic, caixa forta, sala de reunions, arxiu, aula per impartir classes, gimnàs i un aparcament exclusiu per a vehicles. El 21 d'abril de 1993 van començar a funcionar els serveis a les noves dependències, però no foren inaugurades fins al 6 de maig, en un acte oficial que fou presidit per delegat de la Generalitat a Girona. L'obra va costar 120 milions de pessetes.

En complir-se deu anys de la seva prefectura, el cap de la policia local, Francesc Rojo, fou entrevistat per la premsa local i va exposar la problemàtica del cos de la policia local que en aquell moment constava de quaranta agents. S'havia modernitzat el servei per tal que en poc més de cinc minuts les patrulles ja estiguessin desplaçades a qualsevol indret de la ciutat, es disposava d'una emissora connectada amb Protecció Civil i quatre línies del 092 i els nous agents estaven més ben preparats, ja que una vegada guanyades les oposicions havien d'anar tres mesos a l'escola de la policia de Mollet del Vallès.⁽¹⁸⁾

En aquell moment, es considerava que la delinqüència pels carrers havia baixat però havia augmentat el vandalisme de la gent més jove, hi havia menys robatoris a l'interior dels vehicles, en canvi havia augmentat la seva tasca de "policia judicial" per la gran quantitat d'informes que els sol·licitaven els jutges, hi havia una bona entesa amb la Guàrdia Civil i la Policia Nacional i es valorava molt positivament la col·laboració ciutadana amb trucades telefòniques sobre fets que ocorrien en alguna zona.

18. *Id.* 7 novembre 1990.

1993. Nova caserna de la Policia Local a la plaça de Frederic Marés.

A principi de l'any 1997 es va disposar que en aquell mateix any els Mossos d'Esquadra desplegarien els seus serveis de seguretat ciutadana per tota la comarca, cosa que va tenir lloc entre el dia 1 de maig, amb la inauguració de la comissaria, i el 15 de juny en què es van acabar els traspassos i van quedar suprimides les competències que en aquest sentit tenia la Policia Nacional i la Guàrdia Civil. Això va suposar la congelació de la plantilla de la Policia Local de Figueres. L'Ajuntament va decidir no ampliar el nombre dels seus efectius fins que es coneguessin els efectes d'aquell desplegament.

Actualment la missió concreta de la policia local està regulada per la Llei de policies locals aprovada pel Parlament de Catalunya, la qual especifica les funcions d'aquest cos d'una manera molt clara, algunes molt concretes: la regulació i el control del trànsit, el disseny de la senyalització, la inspecció del compliment de les diferents ordenances municipals, l'auxili a jutges i a fiscals, el suport als altres departaments municipals, la inspecció de la xarxa de carrers i de serveis, els requeriments dels ciutadans, les alteracions de la seguretat ciutadana, etc.

Però a més a més d'aquestes tan conegudes, hi ha tot un conjunt d'activitats i de serveis que vénen originats per la convivència, les relacions, les interaccions, en definitiva, dels habitants de la ciutat.

La Policia Local, representada pel seu cap, forma part de manera natural de la Junta Local de Seguretat Ciutadana de Figueres, al costat, entre altres, dels responsables de la resta de forces de seguretat: els Mossos d'Esquadra,

la Guàrdia Civil i la Policia. Aquesta Junta, que està presidida per l'alcalde, és la que marca les prioritats de la política de seguretat local i fa el seguiment de les qüestions més importants.

Dins l'àmbit polític, la Junta està completada pel regidor de Seguretat, representants de la Generalitat i de l'Estat, del poder judicial, de la fiscalia i de l'advocacia local. Dins l'àmbit civil hi és representada per les associacions de veïns o de les de comerciants.

Figueres ha estat la primera població de Catalunya que va establir la patrulla mixta d'un agent de la Policia Local i un Mosso d'Esquadra en servei pels carrers de la població. Aquesta experiència i la seva eficàcia ha motivat una millora del servei ciutadà.

Pel que fa referència a la circulació, un estudi realitzat l'any 1987 indicava que a Figueres hi havia un total de 18.576 vehicles matriculats i que posats un cotxe rere l'altre a la via pública no hi havia prou longitud de carrers a Figueres per aparcar-los i la cua continuaria fins a Roses.

“Avui –diuen des del cos- el volum de vehicles que circulen per la ciutat augmenta, dia a dia, de manera clara i intensa. I els carrers són el que són, amb les amplades que tots coneixem i amb les places d'estacionament de tota la vida. Malgrat els esforços per crear més places per estacionar, per racionalitzar les direccions i per simplificar recorreguts, tots sabem les conseqüències del més mínim augment de la intensitat de circulació, com pot

2000. Plantilla de la Policia Local, amb el conseller de Governació de la Generalitat de Catalunya Xavier Pomés i l'alcalde Joan Armangué.

ser un dia núvol d'estiu on una gran quantitat de turistes que estiuegen a les costes empordaneses es desplacen a Figueres o el dia de mercat setmanal, entre altres, en què la congestió i l'embús estan garantits. Si a tots aquests factors hi afegim la indisciplina d'alguns, les dobles fileres, els estacionaments a les voreres o a les càrregues i descàrregues, es tindrà una idea força aproximada dels problemes de la circulació a Figueres”.

Per ajudar a mantenir la fluïdesa de la circulació, a vegades s'ha de fer ús del servei de grua per retirar cotxes mal aparcats i que dificulten la circulació. Aquest servei i el seu personal depenen orgànicament de l'empresa municipal de serveis FISERSA, però funcionalment està adscrit a la Policia Local.

FONTS D'INFORMACIÓ

Acords actes municipals existents a l'Ajuntament i dels arxius històrics municipals i comarcal. Col·laboració especial dels caps de la Policia Local.